

KONKURENTSIAMET
Estonian Competition Authority

OTSUS

Tallinn

16.09.2011.a nr 5.1-5/11-021

Koondumise nr 8/2011 Aktsiaselts Eesti Post / AS Express Post keelamine

1. Koondumine

18.04.2011.a esitas Aktsiaseltsi Eesti Post volitatud esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt on Aktsiaselts Eesti Post (edaspidi Eesti Post) 04.02.2011.a sõlminud eellepingud Aktsiaseltsiga Ekspress Grupp ja AS-iga Eesti Meedia (edaspidi Eellepingud). Eellepingutest tulenevalt soovib Aktsiaselts Eesti Post omandada Aktsiaseltsilt Ekspress Grupp 50% ning AS-ilt Eesti Meedia 50% AS-i Express Post (edaspidi Express Post) aktsiatest.

Tehingu tulemusena kuuluks Express Post Eesti Posti valitseva mõju alla konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses, ning antud juhul on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 18.04.2011.a üldnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes "Ametlikud Teadaanded". Koondumise kohta esitati vastuväide ühe koondumise osaliste kliendi poolt. Lisaks esitasid 8 ettevõtjat Konkurentsiametile 21.03.2011.a, s.o juba enne koondumise teate laekumist, ühisseisukoha seoses Aktsiaseltsi Eesti Post / AS Express Post koondumisega, milles avaldati samuti vastuseisu nimetatud koondumisele. Menetluse käigus kinnitasid oma seisukohta allkirjaga 3 ühisseisukoha esitanud ettevõtjatest. Seega on kokku koondumise kohta esitatud neli vastuväidet. Konkurentsiamet saatis vastuväite esitanud ettevõtjatele koondumise kontrolli menetluse käigus ka teabenõuded ning nimetatud ettevõtjate hinnangud käesolevale koondumisele kajastuvad teabenõuete vastuste analüüsis.

Seoses vajadusega teha kindlaks KonkS § 22 lg 3 nimetatud asjaolude olemasolu või nende puudumine Eesti Posti ja Express Posti koondumise puhul, st kas käesolev koondumine võib oluliselt kahjustada konkurentsikaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu, alustati Konkurentsiameti 18.05.2011.a otsusega nr 5.1-5/11-011 käesoleva koondumise osas täiendav menetlus vastavalt KonkS § 27 lg 1 punktile 2.

Käesoleva koondumise kontrollimiseks, kaubaturgude määratlemiseks ning konkurentsiolekorra analüüsimiseks saatis Konkurentsiamet koondumise osaliste klientidele teabenõuded, milles muu hulgas paluti anda hinnang konkurentsikaubaturul.

toimimisele postiteenuste valdkonnas ning käesoleva koondumise mõjule konkurentsiolekorrade üldiselt ja klientide äritegevusele.

Eesti Post esitas oma 03.08.2011.a kirjaga Konkurentsiametile täiendavad selgitused koondumise osas, milles oli välja toodud koondumisest tulenev sünergia ja kulude kokkuvõtteid Eesti Postile, jättes samas täpsemalt selgitamata, kuidas turgu valitseva ettevõtja poolne kulude kokkuvõtteid on seotud konkurentsi kahjustumise vältimisega.

18.08.2011.a saatis Konkurentsiamet Eesti Posti esindajale omapoolse hinnangu käesolevale koondumisele. Konkurentsiameti hinnangu kohaselt kahjustaks Eesti Posti ja Express Posti koondumine oluliselt konkurentsi perioodika kojukande, otsepostisaadetiste edastamise ja kirisaadetiste edastamise kaubaturgudel, kuna koondumise tulemusena saavutaks Eesti Post monopolise seisundi ning konkurents postiteenuste osutamisel (v.a. kullerpostisaadetiste edastamine) kaoks täielikult. Konkurentsiamet palus Eesti Postil esitada oma võimalikud vastuväited Konkurentsiameti seisukohtadele või esitada ettepanekud KonkS § 27 lõikes 3 sätestatud kohustuste võtmiseks hiljemalt 29.08.2011.a (Eesti Posti palvel pikendas Konkurentsiamet 26.09.2011.a nimetatud tähtaega kuni 02.09.2011.a).

02.09.2011.a sai Konkurentsiamet Eesti Posti vastuse Konkurentsiameti hinnangule. Saadetud vastuses ei nõustunud Eesti Post Konkurentsiameti seisukohtadega ning esitas ühtlasi ettepaneku omapoolsete kohustuste võtmiseks koondumisele loa saamiseks.

07.09.2011.a esitas oma täiendava seisukoha seoses Eesti Posti ja Express Posti koondumise ning Konkurentsiameti poolt Eesti Postile saadetud hinnanguga valitsevast mõjust loobuv ettevõtja AS Eesti Meedia. Esitatud seisukohas kinnitas AS Eesti Meedia, et nii AS Eesti Meedia kui temaga samasse kontserni kuuluvad väljaanded pooldavad Eesti Posti ja Express Posti koondumist, tuues peamise argumendina välja trükimeedia mahtude languse ning kahe postivõrgu ühendamisest tekkiva sünergia.

09.09.2011.a esitas oma täiendava seisukoha seoses Eesti Posti ja Express Posti koondumisega valitsevast mõjust loobuv ettevõtja AS Ekspress Grupp. AS Ekspress Grupp on seisukohal, et Express Posti võõrandamise lubamine Eesti Postile ei kahjusta kindlasti konkurentsitingimusi kaubaturul.

2. Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle valitsev mõju omandatakse.

Seega on koondumise osalisteks Eesti Post ja Express Post.

Eesti Post (registrikood 10328799) on Eestis registreeritud äriühing, mille ainuaktsionär on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Eesti Post tegeleb universaalse postiteenuse, kullerpostisaadetiste edastamise teenuse, otsepostisaadetiste

edastamise teenuse, kirisaadetiste edastamise teenuse ja muude postiteenuste, sh perioodika kojukanne, osutamisega.

Express Post (registrikood 10354213) on Eestis registreeritud äriühing, mille üle omavad koondumise eelselt ühiselt valitsevat mõju Aktsiaselts Ekspress Grupp ja AS Eesti Meedia. Express Post tegeleb perioodika kojukande teenuse ning postiteenuste, sh otsepostisaadetiste ja kirisaadetiste edastamise teenuse, osutamisega.

3. Õiguslik hinnang

3.1. Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 391 200 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 1 917 350 eurot.

Eesti Post oli oma 09.03.2011.a Konkurentsiametile saadetud päringus seisukohal, et vastavalt KonkS § 21 lg 1 puudub käesoleva koondumise puhul koondumise kontrolli kohaldamiseks õiguslik alus. Eesti Posti väitel ületas omandatava ettevõtja, s.o. Express Posti, kogukäive 2010.a küll konkurentsiseaduses sätestatud piirmäära, kuid valdava enamuse käibest moodustasid teenused, mida Express Post osutas temaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjatele. Express Posti käive kolmandate isikutega oli Eesti Posti väitel 2010.a väiksem kui 25 miljonit krooni (1 597 791 eurot). Eesti Posti seisukoht, et käesoleva koondumise puhul ei ületa koondumise osaliste käibed KonkS sätestatud käibemäärasid, tugines KonkS § 24 lg-le 5, mille kohaselt koondumise osalise käive ei sisalda kaupade müüki ettevõtjate vahel, kes kuuluvad ühte kontserni.

Konkurentsiamet edastas oma seisukoha koondumise kontrolli kohaldamise kohta Eesti Postile 06.04.2011.a kirjaga nr 5.1-4/11-0014-036 ning selgitas Eesti Postile ühtlasi käibe arvestamise põhimõtteid.

Koondumise teates on Eesti Post jäänud oma 09.03.2011.a päringus esitatud seisukohale, mille kohaselt ei kuulu koondumine KonkS § 21 lg 1 alusel kontrollimisele kuivõrd Express Posti käive ilma valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjatega seotud käibeta on väiksem kui 30 mln Eesti krooni (s.o. 1 917 350 eurot).

Eeltoodust tulenevalt selgitab Konkurentsiamet koondumise kontrolli aluseks olevaid käibe arvutamise reegleid ning põhjendab, miks Eesti Posti lähenemine ei ole antud juhul õige.

Esmalt on oluline tuvastada, kes on koondumise osalised KonkS § 20 tähenduses. Koondumise osaliste määramise eesmärgiks on tuvastada ettevõtjad, kelle käivet koondumise puhul hakatakse arvestama. KonkS § 20 punktide 2 ja 4 järgi on koondumise osaline ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe või mitme ettevõtja üle ning ettevõtja, kelle üle omandatakse valitsev mõju. Seega on antud juhul koondumise osalisteks Eesti Post ja Express Post. Oluline on märkida, et koondumise osaliseks ei ole tehingu objektiks oleva ettevõtja võõrandaja(d).

Järgneva sammuna tuleb leida koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis vastavalt KonkS §-le 24 ning Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006.a määrusele nr 68 „*Koondumise osaliste käibe arvutamise juhend*“¹.

Kuna Express Post on koondumise osaline, kelle üle omandatakse valitsev mõju, siis tuleb käibe leidmisel rakendada KonkS § 24 lõiget 2. Viidatud säte näeb ette, et juhul, kui ettevõtja üle omandatakse valitsev mõju KonkS § 19 lg 1 punktides 2 – 5 sätestatud viisil, võetakse tema käibe arvutamisel arvesse ainult selle ettevõtja ja tema valitseva mõju all olevate ettevõtjate käibed. Siit järeldub, et omandatava ettevõtja käive koos tema valitseva mõju alla jäävate ettevõtjatega moodustavad tehingu objektiks oleva majandusüksuste kogumi, mis ei ole koondumise järgselt enam müüjaga seotud. Lähtudes KonkS § 24 lõikest 2, arvestatakse Express Posti puhul antud juhul ainult Ekspress Posti käivet, kuna Konkurentsiametile teadaolevalt tema valitseva mõju alla ühtegi teist ettevõtjat ei kuulu.

Mis puudutab KonkS § 24 lg 5 sätestatud kontsernisese käibe mittearvestamise ulatust, siis on oluline rõhutada, et antud säte käsitleb koondumise osalist (*Koondumise osalise käive ei sisalda kaupade müüki ettevõtjate vahel, kes kuuluvad ühte kontserni*). Seega kui koondumise osaliseks on omandatav ettevõtja, siis vastavaks mittearvestatavaks käibeks KonkS § 24 lg 5 kohaselt on ainult omandatava ettevõtja (koondumise osalise) ning temaga samasse kontserni kuuluvate nende ettevõtjate vaheline käive, kes jäävad omandatava ettevõtja valitseva mõju alla ka pärast koondumist. KonkS § 24 lõikes 5 sätestatu mõte on vältida käibe arvestamisel topeltarvestust. Arvestades, et KonkS § 24 lg 2 kohaselt võetakse omandatava ettevõtja puhul arvesse omandatava ettevõtja ning tema valitseva mõju all olevate ettevõtjate käive, siis saab omandatava ettevõtja käibe arvutamisel käibe topeltarvestamise küsimus tekkida vaid omandatava ettevõtja suhetest tema valitseva mõju all olevate ettevõtjatega.

Antud juhul ei ole Express Posti puhul võimalik kontsernisest käivet (Konks § 24 lg 5) arvestada, kuna omandatakse vaid üks ettevõtja, kes on antud tehingus koondumise osaliseks.

Eelkirjeldatud koondumise osaliste määratlemine ning nende käivete arvestamine järgib koondumistega seotud käibe arvutamise üldist põhimõtet ning eesmärki, milleks on koondumise kontrolli kohaldamise kindlakstegemine, mitte aga koondumise osaliste turuseisundi ega tehingu mõju hindamine. Käibekriteeriumid on üksnes kvantitatiivsed ning need põhinevad vaid käibearvutustel, mitte turuosadel ega muudel näitajatel. KonkS § 21 lg 1 sätestatud käibekriteeriumite eesmärk on luua lihtne ja objektiivne mehhanism, mille kaudu oleks koondumise osalistel lihtne teha kindlaks, kas tehing kuulub Konkurentsiameti poolt kontrollimisele.

Koondumise teates on Eesti Post viidanud sellele, et Euroopa Komisjon on oma koondumise lahendites lähtunud käivete alusel turuosade määratlemisel põhimõttest, et turuosa määratlemisel jäetakse arvesse võtmata (nii kogu turu mahtude, kui koondumise osaliste turuosade puhul) see käive, mis tekib koondumise osaliste ja nendega valitseva mõjuga seotud isikute vahel. Näidetena on Eesti Post viidanud Euroopa Komisjoni asjadele nr COMP/M.2420 *Mitsui/CVRD/Caemi* ja nr IV/M.1383 *Exxon/Mobil*. Konkurentsiamet märgib, et Eesti Posti vastav selgitus on vaidlusaluse

¹ RTL 2006, 59, 1061; [RT I, 29.12.2010, 13](#).

küsimuse (s.o. koondumise kontrollimisele kuulumine lähtuvalt sellest, kas on täidetud KonkS § 21 lg-s 1 sätestatud käibemäärad) lahendamisel täiesti asjakohatu. Eesti Posti selgitus puudutab seda, kuidas arvestatakse ettevõtja käivet turuosa määratlemisel. Koondumise osalise turuosa ei ole aga kriteeriumiks koondumise kontrolli kohaldamise kindlakstegemisel. Vastavalt KonkS § 21 lg-le 1 kontrollib Konkurentsiamet koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 391 200 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 1 917 350 eurot. Seega, otsustamaks, kas koondumine kuulub Konkurentsiameti poolt kontrollimisele tuleb arvutada koondumise osaliste käibed (mitte turuosad!) vastavalt konkurentsiseaduses ja majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruses nr 68 „Koondumise osaliste käibe arvutamise juhend“ sätestatud põhimõtetele. Vastavalt viidatud õigusaktides sätestatud reeglitele, mida Konkurentsiamet on eespool ka selgitanud, kuulub käesolev Eesti Posti ja Express Posti koondumine Konkurentsiameti poolt kontrollimisele.

Ka Eesti Posti poolt ära märgitud Euroopa Komisjoni lahendites on käsitletud just turuosa arvutamist, mitte koondumise kontrolli kohaldamise aluseks olnud käibemäärade arvestamist. Seejuures on märkimist vääriv, et Euroopa Komisjoni otsustes puudub valdavalt üldse selgitus selle kohta, kuidas Komisjoni konkreetse koondumise puhul koondumise osaliste käibemäärad on leidnud – Komisjoni otsustes on vaid ära märgitud see, kas käibemäärad Komisjoni poolse kontrolli kohaldamiseks on täidetud või mitte. Euroopa Komisjoni sellekohast praktikat kinnitavad muuhulgas Eesti Posti poolt viidatud otsused (asja nr COMP/M.2420 p. 9 ning asja nr IV/M.1383 p. 6).

Eesti Posti ja Express Posti 2010.a käive Eestis oli kokku üle 6 391 200 euro ja koondumise osaliste Eesti käive eraldi ületas nimetatud perioodil 1 917 350 eurot ning arvestades eelpool kirjeldatud käibe arvutamise põhimõtteid, kuulub nimetatud koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

3.2. Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006.a määruse nr 69 “Koondumise teate esitamise juhend” § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15-protsendilise ühise turuosa.

Koondumise teate kohaselt tekib horisontaalne kattuvus koondumise osaliste tegevuste vahel perioodika kojukande, otsepostisaadetiste edastamise teenuse, lihtkirisaadetiste edastamise teenuse ja kullerpostisaadetiste edastamise teenuse osas.

Postiseaduse (PostiS) kohaselt jagunevad postiteenused kaheks:

- 1) teenused, mille osutamiseks on vaja taotleda Konkurentsiametilt tegevusluba;
- 2) teenused, mille osutamiseks on vaja esitada Konkurentsiametile sellekohane teade.

Tegevusluba nõudvad teenused on kirisaadetiste ja postipakkide liht-, täht- ja väärtsaadetisena edastamine, samuti universaalse postiteenuse (edaspidi UPT) osutamine. Kullerpostisaadetiste, otsepostisaadetiste ning perioodiliste väljaannete edastamiseks on vaja teenuse osutamiseks esitada Konkurentsiametile sellekohane teade. 2010. aastal osutas tegevusloaga postiteenuseid kaks äriühingut - Eesti Post ja Express Post. UPT osutamisega tegeles vaid Eesti Post, kellele on Konkurentsiameti poolt 2009.a väljastatud viieks aastaks tegevusluba UPT teenuste osutamiseks. PostiS § 5 lg 1 ja 2 kohaselt peab UPT osutaja pakkuma UPT teenuseid (s.o. kuni 2 kg kaaluva kirisaadetise liht-, täht- ja väärtsaadetisena edastamine ning kuni 20 kg kaaluva postipaki täht- ja väärtsaadetisena edastamine) järjepidevalt, kvaliteetselt ja taskukohase tasu eest kogu Eesti Vabariigi territooriumil õigusaktidega sätestatud alustel ja korras.

Käesoleva koondumise kontrollimise raames saatis Konkurentsiamet koondumise osaliste klientidele teabenõuded, milles küsiti ettevõtjate seisukohti muu hulgas kaubaturgude määratlemise osas.

Perioodika kojukande kaubaturg

Perioodika kojukande teenus jaguneb perioodika varajaseks kandeks ja päevaseks kandeks. Varajase kande puhul saabub perioodika lõpptarbija postkasti varahommikul, päevase kande puhul koos tavapärase postiga enne- või pealelõunasel ajal. Koondumise teate kohaselt ei ole perioodika varajane kanne ja päevane kanne omavahel asendatavad teenused ei kirjastaja ega ka lõpptarbija seisukohalt, mistõttu on tegemist erinevate kaubaturgudega. Vastavalt koondumise teatele on tiheda ilmumissagedusega päevalehtede kirjastajatele äärmiselt oluline, et nende päevalehed jõuaksid lõpptarbijateni võimalikult vara ja ka lõpptarbija soovib võimalikult vara saada kätte tema poolt tellitud perioodika. See on koondumise teate kohaselt ka põhjus, miks perioodika kirjastajad ei osta kojukande teenust Eesti Postilt, vaid teostavad oma perioodika kojukande ise nende ühise valitseva mõju all oleva ettevõtja Express Post kaudu. Perioodika kojukande teenust ostetakse Eesti Postilt ainult piirkondades, kus Express Post ei tegutse.

Vastavalt koondumise teatele ei ole harvemini, s.o. korra kuus ilmuv perioodika puhul kojukande kellaag iseenesest oluline, mistõttu harvemini ilmuvat perioodikat viiakse lõpptarbijani ka päevasel ajal.

Koondumise teate kohaselt teostab Express Post üksnes perioodika varajast kojukannet ning Eesti Post teostab peamiselt päevast kojukannet, osutades varajase kojukande teenust vaid üksikutes piirkondades, kus Express Post perioodika kojukandega ei tegele (v.a. Viljandi linn, kus tegutsevad mõlemad koondumise osalised).

Perioodika varajane kojukanne ja päevane kojukanne hõlmavad sisult samasuguseid tegevusi – erinevuseks on teenuse osutamise aeg, mis eristab perioodika varajase kojukande teenust kvalitatiivselt perioodika päevase kojukande teenusest.

Päevalehtede kirjastajate seisukohast on oluline, et väljaanne jõuaks lugejani varahommikul, mistõttu ei ole päevalehe kojukannet osta sooviva kirjastaja jaoks hilisem päevane kanne ilmselt arvestatavaks asendusteenuseks. Seega, päevalehtede kirjastajate seisukohast on varajane kojukanne ja päevane kojukanne erinevatel kaubaturgudel käibivad teenused.

Käesoleva koondumise mõjude hindamisel analüüsib Konkurentsiamet konkurentsiolekorda perioodika kojukande valdkonnas lähtudes kitsaimast võimalikust kaubaturu määratlusest, st perioodika varajane kojukanne ja perioodika päevane kojukanne.

Perioodika päevase kojukande teenust osutab Eesti Post üle kogu Eesti. Varajase kojukande puhul tegutsevad koondumise osalised paljudes lokaalsetes piirkondades, mis asuvad erinevates paikades üle kogu Eesti (Tallinn ja Harjumaa, Tartu linn ja Tartu ümbrus, Pärnu linn ja Pärnu ümbrus, Viljandi linn ja Viljandi ümbrus, Haapsalu, Kuressaare, Jõgeva, Põltsamaa, Jõhvi, Kohtla-Järve, Paide, Türi, Rakvere). Seega on käesoleva koondumise puhul kaubaturgude geograafiliseks ulatuseks Eesti.

Perioodika kojukande valdkonna käive Eestis 2010.a oli vastavalt turuosaliste poolt Konkurentsiametile esitatud andmetele [...] eurot. Eesti Posti osakaal Eestis perioodika kojukande valdkonnas tervikuna oli 2010.a [60-70]% ning Express Posti osakaal [30-40]%. Koondumise osaliste osakaal kokku perioodika kojukande valdkonnas Eestis moodustas 2010.a 99,81%.

Otsepostisaadetiste edastamise teenuse kaubaturg

PostiS § 4 lg 10 kohaselt edastatakse otsepostisaadetisena kirisaadetis:

- 1) mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- 2) mille sisuks on turunduslik või avalik materjal;
- 3) mida edastatakse samaaegselt vähemalt 100 saajale;
- 4) mille sisu, kaal ja mõõtmed on identsed teiste samaaegselt edastatavate saadetiste omadega, välja arvatud saaja nimi, postiaadress, identifitseerimisnumber ning muud teisendused, mis ei muuda sõnumi olemust;
- 5) mille pakendile on kantud märke „reklaam“, „reklaam posti teel“ või „otsepost“.

Postiseaduse tähenduses loetakse otsepostisaadetiseks aadressiga saadetist. Sarnaselt aadressiga otsepostisaadetistele edastatakse aadressita saadetisi ehk nn pimeposti, mida edastatakse konkreetselt kindlaksmääramata adressaatidele, näiteks teatud geograafilises piirkonnas.

Mõlemad koondumise osalised osutavad nii aadressiga kui ka aadressita otsepostisaadetiste edastamise teenust.

Konkurentsiameti saadetud teabenõuetele vastanud ettevõtjad olid valdavalt seisukohal, et aadressiga ja aadressita otsepostisaadetiste edastamine ei ole omavahel asendatavad teenused. Kuigi aadressiga ja aadressita otsepostisaadetiste edastamise teenused võivad käibida erinevatel kaubaturgudel, ei pea Konkurentsiamet

käesolevale koondumisele hinnangu andmisel vajalikuks eelnimetatud teenuseid rangelt eristada, kuivõrd konkurentsiolukord mõlema teenuse osas on sarnane.

Aadressiga otsepostisaadetiste edastamise kaubaturu käive Eestis 2010.a oli vastavalt turuosaliste poolt Konkurentsiametile esitatud andmetele [...] eurot. Eesti Posti turuosa aadressiga otsepostisaadetiste edastamise kaubaturul Eestis oli 2010.a [90-100]% ning Express Posti turuosa oli [0-10]%. Aadressita otsepostisaadetiste edastamise kaubaturul Eestis oli 2010.a Eesti Posti turuosa u [80-90]% ja Express Post turuosa ligi [10-20]%. Koondumise osaliste turuosad kokku aadressiga ja aadressita otsepostisaadetiste edastamise kaubaturgudel Eestis moodustaid 2010.a ligi 100% ning seega on tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturgudega.

Lihtkirisaadetiste edastamise teenuse kaubaturg

PostiS § 4 lg 6 kohaselt edastatakse lihtsaadetisena kirisaadetis:

- 1) mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- 2) mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- 3) mille kaotsimineku või kahjustumise korral puudub postiteenuse osutajal kohustus maksta hüvitist.

PostiS § 4 lg 8¹ p 1 kohaselt edastatakse partiisaadetisena kirisaadetis, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 100 saajale.

Käesoleva koondumise puhul on lihtkirisaadetiste edastamise all silmas peetud teenuse osutamist tegevusloa alusel (va UPT). Tegevusloaga kirisaadetiste edastamisega tegelevad mõlemad koondumise osalised.

Konkurentsiameti saadetud teabenõuetele vastanud ettevõtjad olid valdavalt seisukohal, et lihtkirisaadetise edastamise teenus ei ole asendatav ühegi teise postiteenusega. Teatud osas eksisteerib asendatavus e-kirjaga.

Lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturu käive Eestis 2010.a oli vastavalt turuosaliste poolt Konkurentsiametile esitatud andmetele [...] eurot. Eesti Posti turuosa lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturul Eestis oli 2010.a [90-100]% ning Express Posti turuosa oli [0-10]%. Koondumise osaliste turuosad kokku lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturul Eestis moodustaid 2010.a 100% ning seega on tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga.

Kullerpostisaadetiste edastamise kaubaturg

PostiS § 4 lg 9 kohaselt edastatakse kullerpostisaadetisena kirisaadetis ja postipakk:

- 1) mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- 2) mis edastatakse kulleriga kiirel ja usaldusväärsel viisil;
- 3) mille saatjal on võimalus igal hetkel saada informatsiooni saadetise asukoha kohta selle teekonnal, sekkuda saadetise kättetoimetamisse ja vajaduse korral korraldada ümber selle edastamist.

Kullerpostisaadetiste edastamise puhul võib eristada siseriiklikku ja rahvusvahelist teenust. Siseriikliku kullerpostisaadetiste edastamise teenusega tegelevad mõlemad

koondumise osalised, rahvusvahelist teenust osutab koondumise osalistest vaid Eesti Post. Lähtudes turuosaliste poolt Konkurentsiametile esitatud andmetest siseriikliku kullerpostisaadetiste edastamise teenuse mahtude kohta, oli 2010.a Eesti Posti turuosa siseriikliku kullerpostisaadetiste edastamise teenuse kaubaturul u [30-40]% ning Express Posti turuosa [0-5]%. Koondumise osaliste turuosad kokku siseriikliku kullerpostisaadetiste edastamise teenuse kaubaturul moodustasid ligi [...] % ning seega on tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga.

Rahvusvahelise kullerpostisaadetiste edastamise teenusega tegeleb vaid üks koondumise osaline, mistõttu tegemist ei ole horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga.

Kullerpostisaadetiste edastamise teenuse osas tervikuna, eristamata siseriiklikku ja rahvusvahelist teenust ning lähtudes turuosaliste poolt Konkurentsiametile esitatud andmetest, oli 2010.a Eesti Posti osakaal [10-20]% ning Express Posti osakaal [0-5] %.

3.3. Hinnang koondumisele

3.3.1. Kolmandate isikute seisukohad ning tõstatatud konkurentsiprobleemid

3.3.1.1. Koondumisele esitatud vastuväited

Kaheksa ettevõtjat esitasid Konkurentsiametile 21.03.2011.a, s.o juba enne koondumise teate laekumist, ühisseisukoha seoses Aktsiaseltsi Eesti Post / AS Express Post koondumisega, milles avaldati vastuseisu nimetatud koondumisele. Menetluse käigus kinnitasid oma 21.03.2011.a avaldatud seisukohta allkirjaga 3 ühisseisukoha esitanud ettevõtjatest. Ühisseisukohas väljendasid oma arvamust äriühingud, kes on lihtkirisaadetise edastamise teenuse suuremahulised kasutajad, ning välja toodi järgmised argumendid:

- *Postiteenuste suuremahuliste klientidena näeme, et konkurents tekkimine on viimastel aastatel motiveerinud postiettevõtteid pingutama. Sellest tulenevalt on ka Eesti Posti teenuste kvaliteet märgatavalt paranenud. Mõningate näidetena võib välja tuua hinnalanguse, saadetiste kättetoimetamise paindlikkuse ja kiiruse ning uued postiteenused.*
- *Kui riik lubaks Eesti Postil osta Express Posti, siis koondumise osaliste teenuste kasutajate hinnangul kaoks Eesti postiturul ära alles hiljuti tekkinud konkurents ning taastuks monopoolne olukord, millega võib kaasneda nii hinnatõus kui ka teenuste kvaliteedi langus. Seega kaoks ära Eestis kaks aastat tagasi avatud kirisaadetiste turu mõte ning seni turu avamiseks tehtud pingutused on osutunud kasutuks.*
- *Meie hinnangul ei tohiks lubada, et riik muudab läbi oma omanduses oleva ettevõtja ja riigi kasutuses olevaid vahendeid kasutades turu taas monopoolseks ning seoses sellega võtab ära stiimuli kvaliteetsete ja innovaatiliste postiteenuste arendamiseks.*

25.04.2011.a esitas vastavalt KonkS § 27 lg 3 oma vastuväite Eesti Posti ja Express Posti koondumisele Itella Information AS. Itella Information AS on Soomes registreeritud äriühingu Itella Corporation tütarettevõtja ning on muu hulgas arvete

postitamise tegelev nõ vahendusfirma, mis kasutab nii Eesti Posti kui ka Express Posti teenuseid.

Oma vastuväites oli Itella Information AS seisukohal, et koondumine kahjustab oluliselt konkurentsi otsepostisaadetiste edastamise kaubaturul, kirisaadetiste lihtsaadetisena (sh partiisaadetisena) edastamise kaubaturul ja perioodilise väljaande edastamise kaubaturul, sest Eesti Posti senine ülekaalukas turgu valitsev seisund tugevneb senise peamise konkurendi Express Post arvelt veelgi faktilise monopolini.

Tulenevalt asjaolust, et nii otsepostisaadetiste edastamise kaubaturul, kirisaadetiste lihtsaadetisena (sh partiisaadetisena) edastamise kaubaturul kui ka perioodilise väljaande edastamise kaubaturul on Eesti Posti peamiseks konkurendiks Express Post, tooks koondumine endaga kaasa igasuguse konkurentsi lõppemise vastavatel kaubaturgudel.

Seejuures tõi Itella Information AS esile asjaolu, et Eesti Posti tegevus kaubaturgudel, millel tal on turgu valitsev seisund, on juba koondumisele eelnevalt olnud Itella Information AS-i hinnangul vastuolus turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keeluga. Vastavas osas on Itella Information AS oma seisukohad Konkurentsiametile esitanud oma varasemates kaebustes. Arvestades Eesti Posti senist turukäitumist ja asjaolu, et Konkurentsiamet tegi 04.03.2011.a Eesti Postile ettekirjutuse postiteenuse osutaja kohustuste rikkumise lõpetamiseks tänase koondumise osalise Express Posti suhtes, on Itella Information AS-i hinnangul täiendavalt põhjust väita, et koondumine tooks endaga kaasa konkurentsi olulise kahjustamise mõjutatud kaubaturgudel.

Seoses otsepostisaadetiste edastamisega on Taani konkurentsiamet oma 24. juuni 2009. aasta otsuses selgelt välistanud võimaluse lugeda otsepost osaks laiemast massturunduse (sh e-posti ja sms-de teel edastatav reklaam) turust.² Itella Information AS on samuti seisukohal, et otsepostisaadetiste edastamine ei ole asendatav muude massturunduse kanalite kasutamisega. Seega ei ole Itella Information AS-i hinnangul võimalik, et koondumine ei tooks endaga kaasa Eesti Posti turgu valitseva seisundi tugevnemist otsepostisaadetiste edastamise kaubaturul.

Kirisaadetiste edastamise kaubaturgudel on Itella Information AS-i hinnangul märkimisväärsed sisenemisbarjäärid, muu hulgas takistab uute konkurentide sisenemist vastavatele kaubaturgudele alternatiivse postivõrgu rajamise majanduslik ebamõistlikkus ning Eesti Posti postivõrgule efektiivse juurdepääsu puudumine (mh ei ole postivõrgu kasutamise tingimused ja tasud Eesti Posti veebilehe vahendusel kättesaadavad). Seega kõrvaldaks Eesti Posti ja Express Posti koondumine praktiliselt kogu konkurentsi kirisaadetiste edastamise kaubaturgudel ning seda ei aitaks sisenemisbarjääride tõttu tasakaalustada uute konkurentide võimalus siseneda lühikese aja jooksul mõjutatud kaubaturgudele.

3.3.1.2. Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjate seisukohad

Koondumise kontrollimise käigus viis Konkurentsiamet läbi konkurentsivolukorra analüüsi, mille käigus saadeti teabenõuded koondumise osaliste klientidele. Oma

² The Danish Competition Council's decision of 24 June 2009 on Post Denmark's Rebate System for Direct Mail. Summary, p. 10. Available:

<http://www.konkurrencestyrelsen.dk/en/competition/decisions/decisions-2008-and-earlier/national-decisions-2009/the-danish-competition-councils-decision-of-24-june-2009-on-post-danmarks-rebate-system-for-direct-mail/>, 19 April 2011.

vastustes Konkurentsiameti teabenõuetele olid ettevõtjad valdavalt seisukohal, et hetkel konkurents postiteenuste (sh otseposti- ja lihtkirisaadetiste edastamise) valdkonnas toimib ja seda just tänu Express Posti olemasolule. Oma vastustes tõid ettevõtjad välja alljärgnevaid argumente:

- *Meie hinnangul täna postiteenuste valdkonnas konkurents toimib. Ehkki postiteenuste turul domineerib jätkuvalt Eesti Post, mõjutas Express Posti turule sisenemine oluliselt Eesti Posti teenuse kvaliteeti ja hinda. Vaatamata sellele, et Express Posti turuosa võrreldes Eesti Posti turuosaga on võrdlemisi väike, tekitab reaalse konkurendi olemasolu Eesti Postile klientide ja mahtude vähenemise ohu ning sellest põhjustatud konkurentsisureve on sundinud Eesti Posti oluliselt parandama oma teenuse kvaliteeti, tingimusi ning hindasid. Toimib konkurents. Reeglina võtame otsepostituskampaaniate puhul võrdlevad hinnapäringud nii Express Postilt kui ka Eesti Postilt ja otsustame hinna alusel.*
- *Konkurents kindlasti mõjutab postiteenuste valdkonnas toimuvat. Hinnad on pideva surve all, samuti pingutatakse pimepostituse kande kvaliteeti tagada püüdes.*
- *Oleme võtnud periooditi võrdlevaid hinnapakumisi nii Eesti Postilt kui ka Express Postilt. See on loonud väga hea hindade võrreldavuse ja andnud olulised argumendid hinnaläbirääkimiste pidamiseks Eesti Postiga, kuivõrd Express Posti hinnapakumised on olnud odavamad Eesti Posti omadest.*
- *Express Posti sisenemisel on postiteenuste valdkonnas olnud positiivne mõju, kuna Express Post hakkas pakkuma sarnaseid teenuseid ja odavama hinnaga.*
- *Express Posti turuletulekuga algas konkurents postiturul ja juhul, kui toimub koondumine, on alust eeldada, et see uuesti lõpeb. Eesti Post on peale Express Posti turuletulekut natuke hakanud mõtlema kliendi rahulolu, teenuse kvaliteedi ja hinna peale, aga see on olnud väga pisike samm.*
- *Konkurents toimib. Express Posti turule sisenemine on loonud reaalse võimaluse valida teenust hinna järgi, samas kartmata, et soodsama hinnaga kaasneks ebakvaliteetne teenus.*
- *Tänu Express Posti olemasolule ehk kahe eraldiseisva ja teineteisest sõltumatu konkureeriva ettevõtte võistluse tõttu on vähemalt Tallinna turul postitusteenuste vallas toimiv konkurents olemas. Tänu Express Posti olemasolule sai [...] oluliselt alandada [...] kulusid; hinnavahe kahe erineva postiteenuse pakkuja poolt on väga suur ja oluliselt soodsamaid hindu on mitmete aastate vältel suutnud järjepidevalt pakkuda just Express Post.*
- *Postiteenuste turul toimib hetkel konkurents, sest Express Posti turule tulek on avaldanud survet Eesti Postile tegelemaks nii tootearendusega kui klientide huve arvestava hinnapoliitika kujundamise ja hoidmisega.*
- *Konkurents turul motiveerib ettevõtjaid pingutama ja teenuse kvaliteeti parandama. Kahe ettevõtja ühinedes kaoks ära Eesti postiturul alles tekkinud konkurents ning tekiks taas monopoolne olukord, mis muuhulgas võib viia hinnatõusule.*

Koondumise peamise võimaliku mõjuna on Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjad välja toonud hinnatõusu ja teenuse osutaja paindlikkuse vähenemise.

Koondumise teates ning hiljem esitatud selgitustes on Eesti Post väitnud, et otseposti- ja kirisaadetiste edastamise teenuste puhul on tegemist nõ langevate turgudega, millele pakuvad konkurentsile elektroonilised kanalid, mis omakorda muudaks

hinnatõusu võimatuks. Samas on Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjad olnud seisukohal, et suurem langus ja võimalik asendatavus elektrooniliste kanalitega on juba toimunud ning teenuste maht stabiliseerumas.

Otsepostisaadetiste edastamise teenuse osas oli 82% Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjatest seisukohal, et tegemist on ettevõtjate jaoks olulise ja pigem stabiilse valdkonnaga. 18% vastanutest oli arvamusel, et tegemist on hääbuva valdkonnaga, mida on võimalik asendada elektrooniliste kanalitega. Kahtlemata sõltub otsepostisaadetiste edastamise teenuse elektrooniliste kanalitega asendamise võimalikkus ja otstarbekus ka ettevõtja tegevusvaldkonnast. Oma vastustes tõid ettevõtjad välja alljärgnevat argumente:

- *Stabiilne ja reklaamijate jaoks pigem kasvav valdkond, kuna jaekaubandusettevõtted panustavad tänu tihedale konkurentsile ühe rohkem ka otseposti reklaami.*
- *Hetkel kindlasti veel vajalik ja niipea nõudlus selle toote vastu kindlasti veel ei vähene (suures mahus sihtrühma saab informeerida vaid TV ja otsepostitusega). Telemeedia miinuseks on teatud perioodidel eetriaaja piiratus, st reklaamiaeg on välja müüdnud prime-time'il ja eetrisse pääsemine ei olegi võimalik.*
- *Otsepostitus on stabiilne, oluline ja efektiivselt reklaamikanal. Muud reklaamikanalid peale interneti ei võimalda viia klientideni mahukat ja detailiderohkem reklaami, mida võimaldab otsepostitus.*
- *Otsepostiteenusel puhul meie hinnangul on tegemist stabiilse valdkonnaga, kuna meie äri iseloomust on harjunud kliendid otsepostiteenusel materjale saama regulaarselt ning stabiilselt. Äri iseloomult otsepostisaadetiste edastamine on äärmiselt oluline.*
- *Kindlasti väga oluline valdkond suhtlemaks oma klientidega. Elektrooniline on ja tuleb kõrvale, aga paber siin valdkonnas ei kao kuhugi.*
- *Otsepost on olnud meie kliendiküsitluste põhjal parim reklaamikanal kampaaniate tutvustamisel. Positiivne tagasiside nii tarbijatelt kui ka kaupmeestelt. Seega on otsepost väga oluline reklaamikanal.*
- *Jaekaubandusturul on tegu stabiilse valdkonnaga. Kuna jaekaubanduse kommunikatsioonist on suur osa üles ehitatud toote ja hinna edastamisele kaupluse mõjupiirkonnas elavatele inimestele, on otsepost üks paremaid lahendusi potentsiaalsete klientideni jõudmiseks.*

Seega võib teabenõuete vastustele tuginedes väita, et ettevõtja seisukohast on otsepostisaadetiste edastamise teenus praegusel hetkel veel oluline teenus ning asendamine elektrooniliste kanalitega ei ole alati võimalik. Vastanud ettevõtjatest 67% ostaks teenust samas mahus edasi ka 5%-ilise hinnatõusu korral, samal ajal kui vaid 6% vähendaks teenuse mahtusid ja 18% läheks üle elektroonilistele kanalitele. 9% vastanute jaoks on teenuse hind juba praegu liiga kõrge, mistõttu nad otsepostisaadetiste edastamise teenust ei osta.

Lihtkirisaadetise edastamise teenust peab oluliseks ja stabiilseks teenuseks, millest ei ole hetkel võimalik loobuda, 67% vastanud ettevõtjatest. 33% vastanute hinnangul on tegemist hääbuva valdkonnaga, mida on võimalik asendada elektrooniliste kanalitega. Ettevõtjate hinnangul on mahtude langus juba toimunud ning valdav enamus isikuid, kellel see on võimalik, on juba asendanud lihtkirja teenuse elektroonilise andmete

esitamisega (nt arved). Praegusel hetkel on lihtkirja teenuse kasutajaks jäänud üksnes need ettevõtjad, kellel üleminek alternatiivsetele kanalitele ja edasine lihtkirja mahtude vähendamine on ühel või teisel põhjusel võimatu või raskendatud (nt vajadus arveid edastada ilma e-posti aadressita klientidele, vajadus dokumente füüsiliselt edastada jne).

Seega on lihtkirisaadetise edastamise teenus teabenõuetele vastanud ettevõtjate jaoks oluline ja vajalik teenus ning kuigi lihtkirja osas on toimunud mahtude langus seoses elektroonilistele kanalitele üleminekuga, siis teatud valdkondades ning teatud klientidega suhtlemisel pole olnud võimalik e-kirjale üle minna ning lihtkirisaadetise edastamise teenuse ostmine on endisel vajalik.

3.3.1.3. Võõrandavate ettevõtjate täiendavad seisukohad

07.09.2011.a esitas oma seisukoha seoses Eesti Posti ja Express Posti koondumise ning Konkurentsiameti poolt Eesti Postile saadetud hinnanguga valitsevast mõjust loobuv ettevõtja AS Eesti Meedia. Oma seisukohas tõi AS Eesti Meedia välja järgmised argumendid:

- *AS Eesti Meedia ja meie kontserni kuuluvad väljaanded pooldavad Eesti Posti ja Express Posti koondumist.*
- *Express Post on loodud perioodika varahommikuse kande teostamiseks AS Eesti Meedia kontserni (ja AS Ekspress Grupp) kuuluvatele väljaannetele.*
- *Kojukanne kui püsikuludega äritegevus sõltub eelkõige mahtudest: mida rohkem eksemplare kanda, seda odavam on ühe eksemplari kande hind, ja vastupidi. Kahjuks on nii trükiajakirjanduse, kirjade kui otseposti mahud järsult langenud. Tegemist on ülemaailmse trendiga, mille on põhjustanud odavamate ja kiiremate elektrooniliste kanalite pealetulek.*
- *Oleme jõudnud olukorda, kus vähenevad kandemahud ei võimalda enam kahe kandeorganisatsiooni ülalpidamist. Ühisest kandevõrgust tulenev sünergia ja mahtude suurenemine ühisel võrgus võimaldaksid pikemaajaliselt hoida kandehindu madalamana ja kvaliteeti kõrgemana.*
- *Soovime Eesti Postiga sõlmida pikaajalise lepingu, mis sätestaks kande hinnakujunemise põhimõtted ja kvaliteedi kriteeriumid. Juhul, kui Eesti Post neist kinni ei peaks, reserveeriksime endale õiguse taasalustada oma kandega.*
- *Ka tänaseni puudub konkurents varahommikuses kojukandes Eestis täielikult. Seega ei muudaks koondumine konkurentsiolukorda selle teenuse osutamisel vähimalgi määral.*

09.09.2011.a esitas oma täiendava seisukoha seoses Eesti Posti ja Express Posti koondumisega valitsevast mõjust loobuv ettevõtja AS Ekspress Grupp. Oma seisukohas tõi AS Ekspress Grupp välja järgmised argumendid:

- *Express Post loodi omal ajal põhjusel, et tagada omanikele kuuluvate ettevõtjate poolt väljaantava perioodika varajane kojukanne. Üheks müügitingimuseks saab kindlasti olema varajase kojukande teenuse jätkumine. Nii ostja kui müüjad on kinnitanud oma valmisolekut sõlmida pikaajalised lepingud nii mahu kui ka hinnakokkuleppes, tagamaks antud teenuse jätkuvuse olemasolevatel tingimustel ka pärast Express Posti võõrandamist Eesti Postile, mis tähendab veelgi avatumaid ja õiglasemaid hindu kõigile turul*

tegutsejatele. Juhul kui Eesti Post peaks avatud hinnakokkulepet rikkuma saavad AS Express Post tänased omanikud alati moodustada uue kojukande teenuse.

- Kirjaturust omab Express Post täna 3-4% turuosa. Täna kogu kirjaturu mahtude languse juures muutub antud teenuse osutamine nii Eesti Postile kui ka Express Postile päev-päevalt kallimaks, mis omakorda toob kaasa hinnatõusu või sootuks Express Posti otsuse teenus lõpetada. Lisaks piirab Express Posti võimekust UPT kompensatsiooni mehhanism. Juhul kui Express Post nõukogu peaks otsustama, et Express Post loobub postiteenuste, s.h. otsepostituse teenuste osutamisest, siis tähendaks see seda, et nimetatud turg jääks ikkagi, sedakorda ilma Konkurentsiameti nõusolekuta, Eesti Postile. Sel juhul aga kõik tänased kehtivad kokkulepped Express Posti ja nende klientide vahel lõppeksid ehk poolte poolt läbiräägitud ja klienti rahuldavad kokkulepped, s.h. hinnakokkulepped, kaotaksid kehtivuse ning Express Posti kliendil tuleks asuda Eesti Postiga läbirääkimistesse uutes tingimustes, s.h. reaalse hinnatõusu eeldusega.
- Kuivõrd Express Posti omanikel on kindel soov võõrandada Express Post, siis juhul kui Konkurentsiamet käesolevas menetluses keeldub Express Posti võõrandamiseks nõusoleku andmisest, on Express Posti omanikud sunnitud loobuma postiteenuse osutamisest ning võõrandama Eesti Postile Express Posti kojukandeteenuse. Selliste asjade käigu korral oleks Konkurentsiametil meie hinnangul ebatõenäoline keelduda koondumisloa andmisest.
- Express Post võõrandamise lubamine Eesti Postile ei kahjusta kindlasti konkurentsitingimusi kaubaturul. Perioodikaturul jääb endiselt alles Express Posti võimalus mõjutada hinnakujundamise põhimõtteid ning juhul kui Eesti Post hinnakujundamise põhimõtteid ei rahulda endiseid Express Posti omanikke, on viimastel igal ajal võimalik uuesti turule siseneda. Postiteenuste turul tagab aga koondumise heakskiit olemasolevatele klientidele teenuse saamise jätkumise olemasolevatel tingimustel ning parema majandusliku efektiivsuse, mis annaks hinna mittetõstmiseks suurema kaalu, kuna see maht oleks ühe tegija käes.

3.3.2. Konkurentsiameti hinnang koondumise mõjudele

Vastavalt KonkS § 22 lg 1 lähtub Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, võttes seejuures arvesse kaubaturgude struktuuri ning tegelikku ja potentsiaalset konkurentsi kaubaturul, sealhulgas:

- 1) koondumise osaliste turupositsiooni, nende majanduslikku ja finantsjõudu ning konkurentide juurdepääsu kaubaturule;
- 2) juriidilisi või muid kaubaturule sisenemise tõkkeid;
- 3) kaupade nõudlust ja pakkumist;
- 4) ostjate, müüjate ja tarbijate huvisid.

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul

tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi olemasolu eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Antud koondumise puhul hindab Konkurentsiamet koondumise mõju teenuste osas, mida osutavad mõlemad koondumise osalised, st perioodika kojukanne, lihtkirisaadetiste edastamine, otsepostisaadetiste edastamine ja kullerpostisaadetiste edastamine. Samuti arvestab Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel olulise asjaoluna teenuste osutamise kompleksust, mis antud koondumise valdkonna eripära arvestades tähendab seda, et postiteenuste puhul on postivõrku omaval ettevõtjal majanduslikult mõistlik ja otstarbekas osutada sama võrku kasutades mitmeid postiteenuseid.

Antud koondumise hindamiseks kasutas Konkurentsiamet ka Herfindahl-Hirschman-indeksit (*Horisontaalsete koondumiste hindamise suunised vastavalt nõukogu määrusele kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle*³). HHI indeksiga mõõdetakse turu kontsentratsiooni taset. HHI arvutamisel liidetakse kõikide turul tegutsevate äriühingute turuosade ruudud. Näiteks, käesoleval juhul, kui koondumise osaliste turuosad kokku lihtkirisaadetiste edastamise, otsepostisaadetiste edastamise ja perioodika kojukande kaubaturul on 100%, on koondumise järgne HHI nimetatud kaubaturgudel 10 000. HHI kõigub nullilähedasest väärtusest (ebahühtlasel turul) 10 000-ni (selge monopoolsuse korral). Koondumise järgse HHI arvutamisel lähtutakse eeldusest, et äriühingute individuaalsed turuosad ei muutu. Euroopa Komisjoni juhendi kohaselt on konkurentsiprobleemide tuvastamine ebatõenäoline koondumise järgse HHI-ga alla 2000. Käesoleva koondumise puhul on HHI eelpool nimetatud kaubaturgude puhul koondumise järgselt 10 000, mis näitab, et koondumise järgselt on tegemist selge monopoolsusega ning kaubaturgudel konkurentsi enam ei ole. Lisaks HHI absoluutsele tasemele, mis annab esialgset aimu ühinemisjärgse turu konkurentsivõime kohta, vaadeldakse lisaks ka muudatust HHI-s (delta), mis väljendab muutust ühinemisest otseselt tulenevas koondumise tasemes. Euroopa Komisjoni juhendi kohaselt on konkurentsiprobleemide tuvastamine ebatõenäoline koondumise puhul, mille ühinemisjärgne HHI on üle 2 000 ja delta alla 150, v.a erandjuhtudel, milleks on muuhulgas olukord, kui ühe ühineva osapoole ühinemiselne turuosa on vähemalt 50%. Lisaks sellele, et käesoleval juhul on tegemist eelnimetatud erandjuhuga, on käesoleva koondumise puhul muutus HHI-s (delta) lihtkirisaadetiste edastamise teenuse kaubaturul ning otsepostisaadetiste edastamise teenuse kaubaturul üle 150, mis viitab sellele, et käesolev koondumine ei pruugi olla probleemivaba HHI tase koos asjaomaste deltadega on vaid esmaseks indikaatoriks võimalike konkurentsiprobleemide olemasolu kohta, mistõttu on Konkurentsiamet alljärgnevalt sisuliselt hinnanud käesolevast koondumisest tingitud mõju konkurentsile asjaomastel kaubaturgudel.

Koondumise mõju perioodika kojukande kaubaturule

Perioodika kojukande valdkonnas tervikuna oli Eesti Posti osakaal 2010.a u [60-70]% ning Express Posti osakaal u [30-40]%. Siinjuures tuleb arvestada asjaoluga, et perioodika kojukande puhul tegutsevad ettevõtjad osaliselt erinevates geograafilistes

³ Horisontaalsete ühinemiste hindamise suunised vastavalt nõukogu määrusele kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle, ELT C 31/5, 05.02.2004

piirkondades ning piirkondades, kus tegutsevad mõlemad koondumise osalised, osutab Express Post varajase kojukande teenust ning Eesti Post päevase kojukande teenust, mis tähendab, et tegevuspiirkonnad on koondumise osaliste vahel ära jaotatud ning tõepoolest ei eksisteeri olukorda, et teatud kindlas piirkonnas saaks ühe konkreetse teenuse (varajane kojukanne või päevane kojukanne) raames mitme teenuse osutaja vahel valida (v.a Viljandis). Samas on tegemist potentsiaalse konkurentsiga koondumise osaliste vahel, kuna mõlemad ettevõtjad tegelevad sisult samasuguse teenuse osutamisega, mis hetkel erineb vaid teenuse kvaliteedilt või teenuse osutamise geograafilise piirkonna poolest. Eelkõige lähtub potentsiaalne konkurents Express Postist, kellel on võimalik laiendada olemasolevat perioodika varajase kojukande võrku ka teistesse täiendavatesse piirkondadesse, kus praegu pakub perioodika kojukande teenust vaid Eesti Post. Käesoleva koondumise tagajärjel kaoks potentsiaalne konkurents. Seega, kui koondumise eelselt tegutseb perioodika kojukande valdkonnas Eestis kaks äriühingut, kes võiksid asuda osutama teenust ka piirkondades, kus hetkel seda ei tehta, siis koondumise järgselt koondub perioodika kojukanne tervikuna Eesti Posti kätte.

Koondumise mõju otsepostisaadetiste edastamise kaubaturgudele

Eesti Posti turuosa aadressiga otsepostisaadetiste edastamise kaubaturul Eestis oli 2010.a [90-100]% ning Express Posti turuosa oli [0-10]%. Aadressita otsepostisaadetiste edastamise kaubaturul Eestis oli 2010.a Eesti Posti turuosa u [80-90]% ja Express Posti turuosa ligi [10-20]%. Koondumise osaliste turuosad kokku aadressiga ja aadressita otsepostisaadetiste edastamise kaubaturgul Eestis moodustaid 2010.a ligi 100%, mis tähendab, et koondumise järgselt omaks Eesti Post monopoolselt seisundit ning otsepostisaadetiste edastamise valdkonnas kaoks konkurents täielikult. Turul tegutsevad veel mõned väga väikese turuosaga ettevõtjad (nt koondumise osaliste kõrval suuruselt kolmas konkurent OÜ Kirilind omas 2010.a vaid 0,07% turuosa aadressiga otsepostisaadetiste edastamise kaubaturul), kes Eesti Postile ja Expressi Postile märkimisväärset konkurentsi ei paku.

Otsepostisaadetiste edastamise teenuse osas oli 82% Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjatest seisukohal, et tegemist on ettevõtjate jaoks olulise ja pigem stabiilse valdkonnaga. Seega koondumise järgselt oleks otsepostisaadetiste edastamise teenuse ostjatel, kes käesoleval hetkel saavad teenust osta konkurentsitingimustes, võimalik osta nimetatud teenust vaid Eesti Postilt.

Teenuse vajalikkus ostjatele ning teenuse osutamise koondumine vaid ühe ettevõtja kätte loob olukorra, kus teenust osutaval ettevõtjal on võimalik tegutseda arvestataval määral klientidest sõltumatult. Ka Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjad tõid koondumise peamise võimaliku mõjuna välja hinnatõusu ja teenuse osutaja paindlikkuse vähenemise. Konkurentsiamet rõhutab, et olles ainuke otsepostisaadetiste edastamise teenust osutav ettevõtja kaubaturul, tegutseb Eesti Post olukorras, mis on erinev äritegevusest konkurentsitingimustes, st puudub konkurentsipurve, mis motiveerib ettevõtjat saavutama teatud eelist konkureeriva ettevõtja ees, seda kas hinna, paindlikkuse või mõne muu faktori kaudu.

Koondumise mõju lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturule

Eesti Posti turuosa lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturul Eestis oli 2010.a [90-100]% ning Express Posti turuosa oli [0-10]%. Koondumise osaliste turuosad kokku lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturul Eestis moodustasid 2010.a 100% ning seega omaks Eesti Post koondumise järgselt lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturul monopoolselt seisundit ning koondumise tulemusel kaoks konkurents lihtkirisaadetiste edastamise valdkonnas täielikult.

Lihtkirisaadetise edastamise teenust peab oluliseks ja stabiilseks teenuseks, millest ei ole hetkel võimalik loobuda, 67% Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjatest. Seega on lihtkirisaadetise edastamise teenus teabenõuetele vastanud ettevõtjate jaoks oluline ja vajalik teenus ning kuigi lihtkirja osas on toimunud mahtude langus seoses elektroonilistele kanalitele üleminekuga, siis teatud valdkondades ning teatud klientidega suhtlemisel pole olnud võimalik e-kirjale üle minna ning lihtkirisaadetise edastamise teenuse ostmine on endisel vajalik. Sarnaselt otsepostisaadetiste edastamise valdkonnaga, tekiks ka lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturu puhul olukord, kus teenuse osutamine koonduks vaid ühe ettevõtja, antud juhul Eesti Posti, kätte.

Koondumise mõju kullerpostisaadetiste edastamise kaubaturule

Siseriikliku kullerpostisaadetiste edastamise kaubaturul oli 2010.a Eesti Posti turuosa u [30-40]% ning Express Posti turuosa [0-5]%. Koondumise osaliste turuosad kokku siseriikliku kullerpostisaadetiste edastamise kaubaturul moodustasid ligi [...]. Koondumise tulemusel Eesti Posti turuosa vähesel määral suureneks, kuid arvestades asjaolu, et kullerpostisaadetiste edastamise valdkonnas tegutseb mitmeid ettevõtjaid, käesolev koondumine antud valdkonnas konkurentsi olulist kahjustumist ei põhjusta.

Rahvusvahelise kullerpostisaadetiste edastamisega tegeleb vaid üks koondumise osaline, mistõttu nimetatud kaubaturu puhul koondumise osaliste tegevuste vahel kattuvusi ei teki.

Koondumise mõju postiteenuste osutamise valdkonnale üldiselt

Käesoleva koondumisega tekkivad konkurentsiprobleemid ilmnevad kõige selgemini, kui käsitleda koondumise mõju postiteenuste valdkonnale tervikuna. Käesoleva koondumisega tugevneks Eesti Posti turu valitsev seisund lihtkirisaadetiste ja otsepostisaadetiste edastamise ning perioodika kojukande kaubaturgudel (viimase puhul kaoks kaubaturgude kitsaima võimaliku piiratluse korral potentsiaalne konkurents). Kui koondumise eelselt pakub loetletud teenuste osas Eesti Postile ainsana konkurentsi Express Post, siis koondumise järgselt oleks Eesti Post ainuke postiteenuseid osutav ettevõtja Eestis (v.a kullerpostisaadetiste edastamise valdkond, kus tegutseb mitmeid ettevõtjaid ning otsepostisaadetiste edastamise valdkond, kus tegutsevad mõned marginaalse turuosaga ettevõtjad).

Turul toimiv tõhus konkurents toob kasu klientidele, sh lõpptarbijatele, seda eelkõige madalamate hindade, toodete parema kvaliteedi, kaupade ja teenuste laiema valiku ning innovatsiooni kujul. Konkurentsi tingimustes on ettevõtjatel motivatsioon arendada tooteid, olla paindlik ja kliendisõbralik ning pakkuda tooteid madalama hinnaga. Koondumiste kontroll on vahend, mille kaudu on võimalik takistada selliste

koondumiste toimumist, mis suurendavad ettevõtja turujõudu ning jätavad tarbijad tõenäoliselt ilma konkurentsi toimimisega kaasnevatest hüvedest.

Ettevõtjate vastustest Konkurentsiameti teabenõuetele nähtub, et praegusel hetkel konkurents postiteenuste (sh lihtkirisaadetiste ja otsepostisaadetiste edastamise) valdkonnas toimib ning klientidel on valikuvõimalus. Koondumise eelselt eksisteerib Eesti Postile konkurentsipurve Express Posti poolt, mis on avaldanud positiivset mõju konkurentsi toimimisele postiteenuste osutamise valdkonnas. Koondumise eelselt on klientidel võimalus valida kahe teenuse osutaja vahel, st valida endale sobivam pakkuja hinna, kvaliteedi jms kriteeriumite alusel. Koondumise järgselt Express Postist tulenev konkurentsipurve Eesti Postile kaob.

Ilmselt on ettevõtja käitumine kaubaturul erinev olukorras, kus ta peab arvestama konkurentsiga võrrelduna olukorraga, kus tal igasugune konkurentsipurve puudub. Fakt on see, et Express Post on suutnud saavutada käesoleva koondumisega mõjutatud kaubaturgudel positsiooni Eesti Posti jaoks arvestatava konkurendina. Kui võetakse üle ainus konkurent, kes on vähegi suutnud Eesti Postile konkurentsipurvet avaldada, siis on selge, et koondumise järgselt monopoolse teenusepakkuja positsiooni omandav Eesti Post ei pea klientide nimel oluliselt pingutama, kuna postiteenust vajaval kliendil puudub edaspidi Eesti Posti teenusele alternatiiv. Lisaks, tuleb arvestada, et postiturg lihtkirisaadetiste osas avati Eestis konkurentsile alates 01.04.2009.a eesmärgiga soodustada postiteenuse osutajate pakkujate paljusust, mis tagaks klientidele suuremad valikuvõimalused postiteenuste pakkujate osas võrrelduna olukorraga, kus postiteenuseid pakub vaid üks monopoolne ettevõtja.

Konkurentsiameti hinnangul kahjustab käesolev koondumine oluliselt konkurentsi perioodika kojukande, otsepostisaadetiste edastamise ja lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturgudel, kuna koondumise tulemusena saavutaks Eesti Post monopoolse seisundi ning konkurents postiteenuste osutamisel (v.a. kullerpostisaadetiste edastamine) kaoks täielikult.

Konkurentsiamet ei näe, et käesoleva koondumisega kaasnevad konkurentsiprobleemid võiksid kaduda seoses uute postiteenuseid osutavate ettevõtjate turule sisenemisega. Ettevõtjatele saadetud teabenõuetes palus Konkurentsiamet mõnedelt ettevõtjatelt hinnangut ka oma võimaliku sisenemise kohta postiteenuste kaubaturgudele. Vastustest selgus, et turule sisenemise barjäär on kõrge, kuna postivõrgu ehitamisega kaasnevad märkimisväärsed investeeringud, mille tasuvusaeg on pikk ning riskid ebaselged. Samuti takistab postiteenuste turule sisenemist tervikuna ebaselgus ainsale kogu Eestit katvale postivõrgule juurdepääsu tingimuste ning tasude osas. Uute postiteenuste osutajate turule sisemise ebatõenäosust kinnitab ka asjaolu, et Eesti Postile ei ole postiteenuste osutamisel peale Express Posti ühtegi arvestatavat konkurenti tekkinud.

Eesti Post ja Express Post omavad käesoleval hetkel kumbki oma postivõrku, mida nad kasutavad erinevate postiteenuste osutamiseks. Postivõrgu loomine on seotud kõrgete kuludega, mistõttu on võrgu ülesehitamiseks ja ülalpidamiseks tehtavate investeeringute tagasiteenimiseks majanduslikult otstarbekas võrgu koormamine võimalikult intensiivselt. Ettevõtja, kes on kord juba oma postivõrgu üles ehitanud, saab vastava võrgu kaudu osutada mitmeid erinevaid postiteenuseid, mis võimaldab postivõrku maksimaalselt koormata. Selle tõestuseks on Express Posti tegevuse areng,

kui Express Post alustas tegevust perioodika kojukande teenuse osutamisega, millele lisandusid hiljem otsepostisaadetiste edastamise teenus ja lihtkirisaadetise edastamise teenus. Seevastu teatud üksikutest postiteenustest loobumine võib muuta postivõrgu opereerimise majanduslikult ebaefektiivseks ning viia Eesti Postist sõltumatu teise postivõrgu kadumiseni. Eelnevat illustreerib ka Express Posti 2009.a majandusaasta aruande tegevusearuandes 2009.a kohta esitatud iseloomustus: *käibe kahanemist mõjutasid ajalehtede tiraažide langus ja mitmete perioodiliste väljaannete sulgemine. Samas otsepostituse mahtude ja käibe kasv aitasid suuremat kahanemist vältida.*

Express Posti üks praegustest omanikest, AS Express Grupp, on Konkurentsiametile 09.09.2011.a saadetud täiendavas seisukohas väitnud, et kuivõrd Express Posti omanikel on kindel soov võõrandada Express Post, siis juhul kui Konkurentsiamet käesolevas menetluses keeldub Express Posti võõrandamiseks nõusoleku andmisest, on Express Posti omanikud sunnitud loobuma postiteenuse osutamisest ning võõrandama Eesti Postile Express Posti kojukandeteenuse. Selliste asjade käigu korral oleks Konkurentsiametil AS Express Grupp hinnangul ebatõenäoline keelduda koondumisloa andmisest.

Juhul, kui Express Posti omanikud võtavad pärast Konkurentsiameti poolt käesoleva koondumise kohta otsuse tegemist vastu otsuse lõpetada teatud postiteenuste osutamine, siis seda ei saa Konkurentsiamet käesoleva koondumise menetluse raames põhimõtteliselt takistada. Koondumise kontrolli raames hindab Konkurentsiamet ettevõtjate koondumisega (koondumise mõistet sisustab KonkS § 19) kaasnevaid mõjusid konkurentsile kaubaturgudel. Samas, ei saa Express Posti omanike poolne viide võimalusele lõpetada tulevikus nii või teisiti teatud postiteenuse osutamine olla aluseks käesoleva koondumise lubamiseks. Konkurentsiameti ülesanne koondumise kontrolli menetluse raames on anda hinnang, kas konkreetse koondumise puhul esinevad KonkS § 22 lg-s 2 või 3 kirjeldatud asjaolud ning sellest lähtuvalt otsustada, kas koondumist saab lubada või mitte. Seda, kuivõrd koondumise osalised Konkurentsiameti poolt koondumise keelamise järgselt praeguste teenuste osutamist jätkavad, otsustab iga ettevõtja ise. Mis puudutab AS-i Ekspress Grupp väidet, et Express Posti omanikud oleksid sunnitud võõrandama Eesti Postile Express Posti kojukandeteenuse, siis juhib Konkurentsiamet tähelepanu sellele, et perioodika kojukandeteenuste osutamisega seonduvat on Konkurentsiamet hinnanud ka käesoleva koondumise raames ning tuvastanud koondumisest tingitud konkurentsi olulise kahjustumise muuhulgas nimetatud teenuste osas eelkõige läbi potentsiaalsest konkurentsist tuleneva konkurentsisureve kadumise koondumise järgselt.

Samas AS-i Ekspress Grupp poolt 09.09.2011.a täiendavas seisukohas esitatud väide, et juhul kui Express Post otsustaks lõpetada lihtkirisaadetiste ja otsepostisaadetiste edastamise teenuse osutamise, peaksid Express Posti kliendid ikkagi sõlmima lepingud Eesti Postiga ja seda uutes tingimustes, sh reaalse hinnatõusu eeldusega, viitab Eesti Posti võimalusele monopoolse ettevõtjana tegutseda klientidest arvestataval määral sõltumatult ning teenuste hindu tõsta.

3.3.3. Eesti Posti seisukoht Konkurentsiameti hinnangule

02.09.2011.a sai Konkurentsiamet Eesti Posti vastuse Konkurentsiameti hinnangule. Saadetud vastuses ei nõustunud Eesti Post Konkurentsiameti hinnangus välja toodud

seisukohtadega ning esitas oma vastuväited järgnevate punktide osas (alljärgnevates punktides 1 – 4 on kursiivis esitatud Konkurentsiameti 18.08.2011.a hinnangus toodud seisukohad, millele järgnevad Eesti Posti vastuväited):

- 1) *Hinnangus (lk 5, 2. lõik) on Konkurentsiamet nõustunud koondumiste osaliste väidetega selles osas, et otseposti saatetiste ja kirisaadetiste edastamise mahud on viimastel aastatel langenud, kuid samas on leidnud, et teabenõuete vastustest saab järeldada, et suurem langus ja võimalik asendatavus elektrooniliste kanalitega on juba toimunud ning teenuste maht stabiliseerumas.*

Eesti Post leiab, et taoline teabenõuete põhjal tehtud järeldus on meelevaldne ja subjektiivne. Eesti Post pidas vajalikuks veelkord juhtida Konkurentsiameti tähelepanu sellele, et kirjateenuse mahud ja käive on aastatel 2006 - 2010 olnud pidevas languses. Turu stabiliseerumisest saab rääkida alles siis, kui langust ei ole enam märgata, mida Eesti Posti väitel antud juhul aga kindlasti öelda ei saa.

- 2) *Konkurentsiamet väidab (Hinnangu lk 6, 2 lõik), et ettevõtja seisukohast on otsepostisaadetiste edastamise teenus praegusel hetkel veel oluline teenus ning asendamine elektrooniliste kanalitega ei ole alati võimalik.*

Eesti Posti teenuste konkurent on erinevad e-lahendused, mis pakuvad selget konkurentsi kõigile eelnimetatud teenustele. Eesti Post on endale selgelt teadvustanud ja kinnitab, et ebamõistlik hinnakäitumine kiirendaks veelgi mahtude suundumist konkureerivatesse e-kanalitesse ning selleläbi seaksime ise ohtu kavandatava investeeringu. Viis, kuidas vähendada mahtude jätkuvast langusest tingitud hinnasurvet, on vähendada kulusid läbi saavutatava sünergia.

Siinkohal tekib aga Eesti Postil küsimus, miks on Konkurentsiamet ülaltoodud järelduse tegemise puhul käsitletud vaid teenuse võimalikku suunamist elektroonilisse kanalisse ja jätnud tähelepanuta muud võimalused, nagu näiteks reklaammaterjalid perioodika vahel ja reklaam ajalehes. Elektrooniliste kanalitega asendamine ei ole alati ainuvõimalik valik. Seega leiab Eesti Post, et väide selles osas, et ettevõtja seisukohast on otsepostisaadetiste edastamise teenus praegusel hetkel veel oluline teenus ning asendamine elektrooniliste kanalitega ei ole alati võimalik, ennatlik ning argumenteerimata. Oluline on lisada, et otsepostisaadetiste edastamise teenuse turule ei ole turule sisenemise barjäär ka üleüldse kõrge, kuna see ei eelda postivõrgu ehitamisega kaasnevaid märkimisväärseid investeeringuid. Siinkohal saab lihtsast turule sisenemisest tuua näiteid - otseposti on suutelised laiali vedama nii eraisikud kui ka väiksemad ettevõtted. Täpsemate näidetena tõi Eesti Post välja, et valimisreklaamide puhul teostasid otsepostisaadetiste kojukannet Keskerakonna Noortekogu, erinevaid teateid on edastanud saajate postkasti vallavalitsuse sotsiaaltöötajad ning 2010.a teostasid otsepostisaadetiste kojukannet ka Kirilind, Standard Post ja WellsWay.

- 3) *Konkurentsiameti seisukoht Hinnangus (lk 6-7): „Seega, kui koondumise eelselt tegutseb perioodika kojukande valdkonnas Eestis kaks äriühingut, kes võiksid asuda osutama teenust ka piirkondades, kus hetkel seda ei tehta, siis koondumise järgselt koondub perioodika kojukanne tervikuna Eesti Posti kätte.”*

Eesti Post rõhutab, et Express Post osutab perioodika kojukande teenust vaid piirkondades, mis on kasumlikud ehk suuremates linnades. Eesti Post osutab sama teenust nii suuremates linnades kui ka maapiirkonnas, kuna tulenevalt postiseadusest on Eesti Postil kohustus osutada perioodika kojukannet kogu Eesti territooriumil. Eesti Posti hinnangul võimaldaks ühinemine paremat konkurentsi selliselt, et Express Postil kaoks ära eelis läbi oma omanike saada perioodika kojukandeks mahte.

- 4) *Konkurentsiamet on leidnud (Hinnangu lk 8, 5. lõik), et lisaks tuleb arvestada, et postiturg avati Eestis konkurentsile alates 01.04.2009.a eesmärgiga soodustada postiteenuse osutajate pakkujate paljusust, mis tagaks klientidele suuremad tagaks klientidele suuremad valikuvõimalused postiteenuste osas võrrelduna olukorraga, kus kõnealuseid postiteenuseid pakub vaid üks monopoolne ettevõtja.*

Eesti Posti väitel saab rääkida postituru avamisest vaid kuni 50 grammi kaaluva kirja riigisisese edastamise osas, mitte aga postituru avamisest üldiselt ja kindlasti ka mitte otseposti, perioodika kojukande turu avamisest. Seega ei ole postiturg üleüldiselt olnud avatud vaid väga lühikest aega. Kui keegi kolmas isik oleks soovinud pakkuda Eesti Postile kasumlike teenuste osas konkurentsi juba varasemalt (sh ka enne 01.04.2009), siis oleks ta seda saanud ka teha.

Alljärgnevalt esitab Konkurentsiamet oma seisukohad Eesti Posti vastuväidete osas.

- 1) Konkurentsiamet nõustub koondumise osaliste väidetega selles osas, et otsepostisaadetiste ja kirisaadetiste edastamise mahud on viimastel aastatel langenud. Samas Konkurentsiameti teabenõuete vastustest tehtud järeldus selle kohta, et suurem langus ja võimalik asendatavus elektrooniliste kanalitega on juba toimunud ning teenuste maht stabiliseerumas, ei ole meelevaldne ja subjektiivne, nagu väidab Eesti Post, vaid Konkurentsiamet oma hinnangus tõigi välja Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjate (st koondumise osaliste klientide) seisukoha antud küsimuse osas. Otsepostisaadetiste ja kirisaadetiste edastamise mahud on viimastel aastatel langenud teatud osas asendatavuse tõttu elektrooniliste kanalitega ning ettevõtjate hinnangul on mahud sellises ulatuses, mis võimalik, üle kandunud elektroonilistesse kanalitesse. Samas tuleb mahtude languse puhul arvestada ka viimastel aastatel toimunud majanduslanguse mõju, mille tingimustes äriühingute kulutused muu hulgas reklaamile on vähenenud.
- 2) Siinkohal võib veelkord märkida, et Konkurentsiameti teabenõuetele vastanud ettevõtjatest 82% oli seisukohal, et otsepostisaadetiste edastamise teenus on ettevõtjate jaoks oluline ja pigem stabiilne teenus. Lihtkirisaadetise edastamise teenuse osas oli 67% vastanud ettevõtjatest arvamusel, et tegemist on olulise teenusega, millest ei ole hetkel võimalik loobuda.
- 3) Konkurentsiamet on menetluse käigus kontrollinud, kas otsepostisaadetiste edastamise teenus võib olla asendatav mõne muu teenusega. Nagu eespool kirjeldatud, saatis Konkurentsiamet ettevõtjatele teabenõuded muu hulgas kaubaturgude määratlemise eesmärgil, paludes teenuse ostjate hinnanguid teenuste võimaliku asendatavuse kohta. Konkurentsiameti teabenõuetele

vastanud ettevõtjate seisukohti ja arvamusi on käesolevas otsuses juba kirjeldatud ning neist ei selgunud, et otsepostisaadetiste edastamise teenuse ostjate jaoks oleksid asendatavateks teenusteks reklaammaterjalid perioodika vahel ja reklaam ajalehes. Samas ei ole Konkurentsiametile arusaadav, miks Eesti Post ei esitanud argumente kaubaturu võimaliku laiema määratluse kohta (reklaammaterjalid perioodika vahel ja reklaam ajalehes) koondumise teates, vaid alles koondumise kontrolli menetluse hilisemas faasis, neid siiski täpsemalt põhjendamata.

- 4) Eesti Post on väitnud, et otsepostisaadetiste edastamise teenuse turule on lihtne siseneda ning toonud selle kohta näidetena välja Keskerakonna Noortekogu, vallavalitsuse sotsiaaltöötajad ning ettevõtjad Kirilind, Standard Post ja Wellsway. Konkurentsiamet rõhutab, et selleks, et uute teenusepakkujate turule sisenemine võiks kõrvaldada käesoleva koondumisega seotud konkurentsiprobleemid, peaks turule sisenemine olema mõistlikult tõenäoline ja ka teatava ulatusega, osutamaks Eesti Postile konkurentsipurvet. Eesti Posti poolt toodud näited puudutavad aga 1) olukordi, kus teatud isikud on pisteliselt kandnud saajate postkastidesse laiali eeldatavasti nende enda organisatsiooni poolt loodud materjale (Keskerakonna Noortekogu ja vallavalitsuse sotsiaaltöötajad), mistõttu ei saa neid sellest tulenevalt käsitleda veel otsepostisaadetiste edastamise teenuse osutajatena (sh potentsiaalsete osutajatena) või 2) ettevõtjaid, kelle otsepostisaadetiste edastamise teenuste maht on sedavõrd väike, et nad ei ole reaalselt võimelised Eesti Postile konkurentsi pakkuma (nt OÜ Kirilind turuosa aadressiga reklaami teenuse osutamisel on viimasel viiel aastal püsinud 0,1 – 0,2 % juures). Eesti Posti poolt mainitud ettevõtjad OÜ Standard Post ja OÜ Wellsway on tegelikkuses üks ja sama ettevõtja⁴, kelle turuosa aadressiga otsepostisaadetiste edastamise teenuse osutamisel 2010.a on olnud vaid alla 0,004%.
- 5) Eesti Posti vastuväide, et Express Post osutab perioodika kojukande teenust vaid kasumlikes piirkondades, ei muuda asjaolu, et tegemist on potentsiaalse konkurentsiiga Eesti Posti jaoks ka teiste linnade osas. Konkurentsiamet ei nõustu Eesti Posti lähenemisega justkui tähendaks Express Posti poolt hetkel varajase kojukande teenuse osutamine üksnes teatud Eesti piirkondades, et Express Posti poolt varajase kojukande geograafilise ala edasine laiendamine oleks igal juhul välistatud. Konkurentsiametil puudub alus järeldada, et Express Posti praeguste varajase kojukande piirkondadega oleks hõlmatud kõik Eesti piirkonnad, kus varajast kojukannet oleks majanduslikult otstarbekas osutada. Konkurentsiamet juhib tähelepanu sellele, et Express Posti tegevusajalugu näitab, et ettevõtja on just järk-järgult sisenenud varajase kojukandega uutesse piirkondadesse: Express Post alustas ajakirjandusväljaannete varajase kojukandega Tallinnast ja Tartust (alates 1997.a), edasi lisandusid kojukande teeninduspiirkondadena Pärnu ja osaliselt Harjumaa (2001.a), seejärel laieneti kandealaga kõigisse Tallinna ja Tartu lähivaldadesse, raadiusega 20-30 km linnapiirist (2006. a) ning viimati hakati osutama kojukande teenust Viljandis (alates 2008.a) ja Rakveres (alates

⁴ Vastavalt äriregistri teabesüsteemi andmetele oli ettevõtja ärinimeks kuni OÜ WellsWay 16.11.2009, misjärel sai uueks ärinimeks OÜ Standard Post.

2010.a).⁵ Siinkohal on märkimisväärne, et Express Post ei osuta täna varajast kojukannet mitmetes linnades, mis on elanike arvu poolest tuntavalt suuremad kui Viljandi või Rakvere või vähemasti nendega võrreldavad. Asjaolu, et Express Post varajase kojukande teenusega tänaseks veel neisse piirkondadesse laienenud ei ole, ei tähenda, et uutesse piirkondadesse sisenemine oleks igal juhul majanduslikult ebaotstarbekas.

- 6) Samuti on Konkurentsiametile ebaselge Eesti Posti väide, et käesolev koondumine võimaldaks paremat konkurentsi selliselt, et Express Postil kaoks ära eelis saada oma omanike kaudu perioodika kojukande mahte. Nimetatud väide on vastuolus Eesti Posti poolt Konkurentsiametile esitatud informatsiooniga, mille kohaselt koondumise järgselt sõlmitava teenuselepinguga tuleks Express Posti koondumise eelsete omanike kogu kojukande maht Eesti Post võrku, mis tähendab, et vastav nn eelis läheks üle Eesti Postile. Kuidas konkurents perioodika kojukandeteenuste pakkumisel seeläbi elavneks jääb Konkurentsiametile täielikult arusaamatuks.
- 7) Eesti Post nimetas oma vastuväidetes asjaolu, et 01.04.2009.a avati turg vaid lihtkirisaadetiste edastamise osas. Konkurentsiamet märgib, et on nimetatud asjaolust teadlik ning turu avamine vaid lihtkirisaadetiste edastamise teenuse osas ei muuda mingil viisil postituru avamise eesmärki ega asjaolu, et käesoleva koondumisega soovib Eesti Post omandada ainukese konkurendi, kes on peale turu avamist lihtkirisaadetiste edastamise kaubaturule sisenenud.

3.3.4. Eesti Posti väited koondumisega kaasneva efektiivsuse kohta

Konkurentsiametile 03.08.2011 saadetud kirjas nr 1.1-5/1848 „Täiendavad selgitused koondumismenetluses“ esitas Eesti Post muuhulgas arutluskäigu koondumisega väidetavalt kaasneva efektiivsuse kohta. Eesti Post leidis, et tema poolt omandatava Express Posti puhul oleks ühisel omanikul võimalik teha otsuseid, mille kaudu saaks hoida kokku kahe ettevõtte tegevuskulusid ning suurendada seeläbi tegevuste efektiivsust. Eesti Posti poolt prognoositav kahe ettevõtte ühendamisel saadav kokkuhoid oleks aastas ca [...] krooni. [...] krooni ulatuses põhjendas Eesti Post kulude kokkuhoiu tekkimist perioodika mahtude üleandmisega Eesti Posti võrgust Express Posti võrku (Eesti Post hoiaks aastas kokku ca [...] krooni) ning juhtimis- ja tegevuskulude ühendamise (mis võimaldaks vähendada aastas kulusid hinnanguliselt [...] krooni). Eesti Posti analüüsis ei olnud hinnatud täiendavalt saadavat sünergiat saadetiste etteveo organiseerimisel, kuna see eeldaks Eesti Posti väitel detailsemat informatsiooni omamist. Eesti Posti ja Express Posti võrkude ühinemisel saadava kulude kokkuhoiuga saaks Eesti Posti väitel leevendada [perioodika kojukande ja kirisaadetiste edastamise mahtude vähenemisest] tingitud hinnatõusu.

Koondumisega kaasnevale tõhususe kasvule hinnangu andmist on selgitatud Euroopa Komisjon horisontaalsete ühinemiste hindamise suunistes⁶, mille põhimõtetest lähtub koondumisega kaasneva tõhususe hindamisel ka Konkurentsiamet. Viidatud suuniste kohaselt võib Komisjon otsustada, et seoses ühinemisega kaasneva tõhususe kasvuga

⁵ AS Express Post koduleheküljel www.expresspost.ee, firma ajalugu, 14.09.2011.a.

⁶ Horisontaalsete ühinemiste hindamise suunised vastavalt nõukogu määrusele kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle, ELT C 31/5, 05.02.2004.

ei ole põhjust kuulutada ühinemine vastavalt ühinemismääruse artikli 2 lõikele 3 ühisturuga kokkusobimatuks. See kehtib juhul, kui Komisjonil on võimalus järeldada piisava tõendusmaterjali põhjal, et ühinemisega kaasnenud tõhususe kasv suurendab tõenäoliselt ühinemisel tekkinud üksuse võimalusi ja ajendit tegutseda tarbijate huvides konkurentsi edendavalt, tasakaalustades seeläbi negatiivseid mõjusid konkrentsile, mida ühinemine oleks vastasel juhul kaasa toonud (p. 77). Et Komisjon võtaks ühinemisele hinnangut andes arvesse tõhusust käsitlevaid väiteid ja saaks jõuda järeldusele, et seoses kulude kokkuhoiduga ei ole põhjust kuulutada ühinemine ühisturuga kokkusobimatuks, peab tõhususe kasv olema tarbijate huvides, ühinemispõhine ja kontrollitav. Need tingimused on kumulatiivsed (p. 78).

Tõhusust käsitlevate väidete hindamisel on asjaomaseks võrdlusaluseks asjaolu, et tarbijate olukord pärast ühinemist ei halvene. Selleks peab tõhususe kasv olema piisav ja õigeaegne ning põhimõtteliselt tarbijate huvides nendel asjaomastel turgudel, kus vastasel juhul esineksid tõenäoliselt konkrentsiprobleemid (p. 79). Seejuures märgib Komisjon, et ühinemisel tekkinud üksuse ajend tõhususe kasvu tarbijatele ülekandmiseks on sageli seotud turule jäänud äriühingute ja potentsiaalsete turule tulijate konkrentsisurvega. Mida suurem on võimalik negatiivne mõju konkrentsile, seda rohkem peab Komisjon olema kindel, et väidetav tõhususe kasv peab olema märkimisväärne ja tõenäoline ning see kantakse tarbijale piisaval määral üle. On äärmiselt ebatõenäoline, et ühinemist, mis toob kaasa monopoolsele läheneva turuseisundi või samalaadse turuvõimu taseme, saab kuulutada ühisturuga kokkusobivaks põhjusel, et tõhususe kasvust piisaks võimalike konkrentsivastaste mõjude korvamiseks (p. 84).

Konkrentsiamet on seisukohal, et Eesti Posti poolt esitatud selgitused koondumisega väidetavalt kaasneva tõhususe kohta ei kompenseeri ega kaalu üles koondumisega kaasnevat konkrentsi kadumist.

Ainuüksi see, et omandav ettevõtja prognoosib, et tal tekib koondumise tulemusena teatav kulude kokkuihid, ei ole piisav argument koondumise lubamiseks. Eesti Post küll märgib oma 03.08.2011 esitatud selgitustes, et tekkiv kulude kokkuihid võimaldaks leevendada võimalikku hinnatõusu survet, kuid Konkrentsiametile ei ole esitatud mistahes dokumente ega detailseid andmeid selle kohta, kuidas ja millises ulatuses tarbijad Eesti Postil tekkivast kulude kokkuihiust reaalselt kasu saavad. Konkrentsiamet peab äärmiselt ebatõenäoliseks, et Eesti Postil koondumisest tekkiv kulude kokkuihid teeniks käesoleval juhul tarbijate huve. Konkrentsiamet rõhutab, et Eesti Post saavutaks koondumise tulemusena faktiliselt monopoolse või sellele väga lähedase seisundi mitmete postiteenuste osutamise osas (perioodika kojukandeteenus, lihtkirisaadetiste edastamise teenus, otsepostisaadetiste edastamise teenus). Sellise turuolukorra tekkimisel on isegi teoreetiliselt keeruline näha, et turule sisuliselt ainsana tegutsema jääv ettevõtja oleks motiveeritud tal tekkivat mistahes kulude kokkuihoidu teenuse ostjatele üle kandma – selleks ei ole arvestatava konkrentsisurve puudumisest tingituna lihtsalt vajadust.

Eeltoodust tulenevalt on Konkrentsiamet seisukohal, et Eesti Posti poolt 03.08.2011 esitatud selgitused koondumisega väidetavalt kaasneva tõhususe kohta ei anna põhjust käesoleva koondumise lubamiseks.

4. Eesti Posti ettepanek kohustuste võtmiseks koondumisele loa saamiseks

Vastavalt KonkS § 27 lõikele 3 võib Konkurentsiamet konkurentsi kahjustamise vältimiseks anda koondumiseks loa tingimusel, et koondumise osalised täidavad endale võetud kohustused.

KonkS § 28 lg 1 sätestab, et kui Konkurentsiamet leiab, et menetletava koondumise korral esinevad käesoleva seaduse § 22 lõigetes 3 ja 4 nimetatud asjaolud, teatatakse sellest viivitamata koondumise osalistele kirjalikult, kuid mitte hiljem kui üks kuu enne täiendava menetluse tähtaja lõppemist. Teates märgitakse tähtaeg vastuväidete esitamiseks või ettepaneku tegemiseks § 27 lõikes 3 sätestatud kohustuste võtmiseks.

Vastavalt KonkS § 28 lg-le 3, kui võetavad kohustused Konkurentsiameti hinnangul ei ole sobivad konkurentsi kahjustamise vältimiseks kaubaturul ja koondumise osalised ei ole nõus võetavaid kohustusi muutma või koondumise osalised ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul teinud ettepanekut kohustuste võtmise kohta, keelab Konkurentsiamet koondumise, lähtudes käesoleva seaduse § 22 lõikest 3.

Antud juhul teavitas Konkurentsiamet Eesti Posti KonkS § 22 lg-s 4 nimetatud asjaolude esinemisest ning tegi ettepaneku KonkS § 27 lg-s 3 sätestatud kohustuste võtmiseks 18.08.2011.a Eesti Postile saadetud kirjas.

Eesti Post teatas 02.09.2011.a Konkurentsiametile saadetud kirjas, et on valmis koondumiseks loa saamiseks võtma järgmised kohustused:

1. [.....].
2. [.....].
3. Kvaliteeditingimuste säilimine vähemalt senisel tasemel, st Eesti Post tagab:
 - 3.1.;
 - 3.2. [.....];
 - 3.3. [.....].
4. Kardetud hinnatõusu vältimine:
 - 4.1. Kahe postivõrgu ühendamisel ei teki klientide jaoks hüppelist hinnatõusu, kuna sõltuvalt teenuste mahtude muutusest, võimaldab tekkiv püsikulude sünergia kas langetada teenuste hindu või ära hoida survet hinnatõusuks.
 - 4.2. Eesti Post kohustub kojukandeteenuste osutamisel järgima võrdset ja kuludele vastavat hinnamääramist ning ka muus osas mittediskrimineerivaid tingimusi.

saaks kirjeldatud olukorras antud koondumist lubada, peaks Eesti Posti poolt endale võetav kohustus olema oma mõjult vähemalt võrreldav Express Postist koondumise eelselt lähtuva konkurentsipurvega. Eesti Posti poolt Express Posti [.....] Konkurentsiameti hinnangul Express Posti poolt avaldatavat konkurentsipurvet ei kompenseeri ning seetõttu käesoleva koondumisega kaasnevad konkurentsi kahjustumist perioodika kojukande teenuse osutamisel ei kõrvalda.

Eesti Post on [.....] seonduvalt pakkunud täiendavate kohustusena välja veel [.....]

 Viidatud kohustused on esitatud äärmiselt ebamäärastena ning näivad pigem mõtteväljatustena, kui konkreetset läbimõeldud tegevustena, mida Eesti Post oleks valmis ellu viima. Olulisim on aga see, et nimetatud kohustused ei kõrvalda neid konkurentsi kahjustavaid mõjusid, mis kaasnevad antud juhul sellega, et Eesti Postil kaob koondumise järgselt perioodika kojukande teenuse osutamisel mistahes arvestatav konkurentsipurve.

Eesti Posti poolt punktis 4.1. esitatud ettepanekut, mis puudutab kulude kokkuhoiust tingitud sünergiat ning sellest tulenevalt võimalust langetada teenuste hindu või ära hoida survet hinnatõusuks, ei saa esitatud kujul käsitleda Eesti Posti poolt endale võetava kohustusega, kuna see ei sisalda mingeid konkreetseid ettepanekuid tarbijate huvidega vastuolus oleva hinnatõusu vältimiseks koondumise järgselt. Konkurentsiamet on käesoleva otsuse p-s 3.3.4 analüüsinud Eesti Posti poolt väidetava koondumise järgse kulude kokkuhoiu ülekandumist tarbijatele ning pidanud seda äärmiselt ebatõenäoliseks.

Eesti Posti poolt punktis 4.2. esitatud kohustus ei sisalda midagi täiendavat võrreldes sellega, milleks konkurentsiseadus kohustaks Eesti Posti igal juhul tulenevalt tema seisundist perioodika kojukande teenuse turul koondumise järgselt juhul, kui Konkurentsiamet annaks koondumiseks loa. Vastavalt KonkS §-le 16 on keelatud ühe või mitme ettevõtja poolt turgu valitseva seisundi otsene või kaudne kuritarvitamine kaubaturul, sealhulgas: 1) otsene või kaudne ebaõiglaste ostu- või müügihindade või muude ebaõiglaste äritingimuste kehtestamine ning 3) võrdväärsete kokkulepete korral erinevate tingimuste pakkumine või rakendamine erinevatele äripartneritele, pannes mõne neist sellega ebasoodsasse konkurentsiolekorda.

Eesti Posti poolt pakutud kohustused puudutavad valdavalt perioodika kojukandeteenuse osutamist ning ei arvesta seda, et lisaks viidatud valdkonnale kahjustab käesolev koondumine konkurentsi ka lihtkirisaadetiste ja otsepostisaadetiste edastamise kaubaturgudel, mida Konkurentsiamet selgitas Eesti Postile 18.08.2011 saadetud kirjas. Lihtkirisaadetiste ja otsepostisaadetiste edastamise osas koondumisega kaasneva konkurentsi kahjustamise vältimiseks Eesti Post mingeid konkreetseid kohustusi välja pakkunud ei ole.

Eeltoodust tulenevalt on Konkurentsiamet seisukohal, et Eesti Posti poolt esitatud ettepanekud kohustuste võtmiseks ei ole piisavad, et kõrvaldada käesoleva koondumisega kaasnevad konkurentsi kahjustamist perioodika kojukande, lihtkirisaadetiste ja otsepostisaadetiste edastamise teenuste pakkumisel.

5. Koondumise keelamine

Arvestades eelpool kirjeldatud asjaolusid ning tuginedes KonkS § 22 lg 1, mille kohaselt Konkurentsiamet lähtub koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, ei ole Konkurentsiametil võimalik lubada Eesti Posti ja Express Posti koondumist, mille tulemusel kaoks konkurents postiteenuste (v.a kullerposti saadetiste edastamise) valdkonnas täielikult, kuna:

1. Eesti Post oleks koondumise järgselt ainuke postiteenuseid (v.a kullerposti saadetiste edastamise teenus) osutav ettevõtja, mis tähendab, et klientidel puuduks igasugune valikuvõimalus.
2. Turgu valitsevas, antud juhul monopoolses seisundis, oleval ettevõtjal tekiks võimalus teenuste hindade tõstmiseks, paindlikkuse ja innovaativsuse vähenemiseks, kuna puudub igasugune konkurentsipurve ja kliendid on nõrdsundolukorras.
3. Postiteenused (sh lihtkiri- ja otsepostisaadetiste edastamine) on klientidele endiselt olulise tähtsusega ja vajalikud teenused, millest ei ole võimalik loobuda. Koondumise järgselt annaks nimetatud asjaolu omakorda Eesti Postile võimaluse tegutseda klientide huvidest sõltumatult.

Eelnevast tulenevalt on Konkurentsiamet seisukohal, et Eesti Posti ja Express Posti koondumine kahjustab oluliselt konkurentsi, kaotades igasuguse konkurentsi postiteenuste (v.a kullerpostisaadetiste edastamise) valdkonnas, mistõttu KonkS § 22 lg 3 kohaselt Konkurentsiamet keelab koondumise.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 2 punktist 2

otsustan:

keelata Aktsiaseltsi Eesti Post ja AS-i Express Post koondumine.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

Kristel Rõõmusaar
Konkurentsiameti juhataja – peadirektori asetäitja

Konkurentsiameti 16.09.2011.a otsuse nr 5.1-5/11-021 ärakiri on samane originaaliga. Ärakirjast on välja jäetud ärisaladused, vastavad kohad on tekstis tähistatud nurksulgudega.

/Külliki Lugenberg/ 09.11.2011.a